

Vlaanderen
is erfgoed

Onderzoeksrapporten Agentschap Onroerend Erfgoed

De sporen van de 'groote' oorlog archeologisch onderzocht.

**Proefsleuvenonderzoek langs de Hospitaalstraat
(Elverdinge, prov. West-Vlaanderen)**

Onderzoeksrapporten Agentschap Onroerend Erfgoed

Brussel 2014

COLOFON

Onderzoeksrapporten Agentschap Onroerend Erfgoed

Een uitgave van Onroerend Erfgoed

Wetenschappelijke instelling van de Vlaamse Overheid,

Beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed

Published by the Flanders Heritage Agency

Scientific Institution of the Flemish Government,

Policy area Town and Country Planning, Housing Policy and Immovable Heritage

Verantwoordelijke uitgever: S. Vanblaere

Onroerend Erfgoed

Phoenixgebouw

Koning Albert II-laan 19 bus 5, B-1210 Brussel

tel.: +32(0)2 553 16 50, fax: +32(0)2 553 16 55

info@onroenderfgoed.be

www.onroenderfgoed.be

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

© Onroerend erfgoed, B-1210 Brussel (tenzij anders vermeld - except stated otherwise) - 2012.

ISSN 1371-4678

D/2014/6024/13

Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed.

De sporen van de 'groote' oorlog archeologisch onderzocht.

Proefsleuvenonderzoek langs de Hospitaalstraat (Elverdinge).

Terreinwerk & rapportage

**Marc Dewilde
archeoloog**

**Franky Wyffels,
veldtechnicus**

Proefsleuvenonderzoek langs de Hospitaalstraat (Elverdinge).

Administratieve gegevens:

Provincie: West-Vlaanderen

Gemeente: Ieper (Elverdinge)

Adres: Hospitaalstraat

Kadaster: Afdeling: 11de Afd.

Sectie: B

Perceel: 438A en 452A

Opgraving ×

Prospectie ..

Vergunningsnummer: 2010/428

Datum vergunning: 26/01/2011

Naam aanvrager: Dewilde Marc

Naam site: Hospitaalstraat (Elverdinge)

Lambertcoördinaten (Lambert 1972): X= 39708,899 Y= 174570,407

Inhoudsopgave

1 Inleiding	5
2 Ligging en bodemgesteldheid.....	6
3 Historische en archeologische informatie.....	6
4 Veldwerk	8
5 Besluit.....	14
6 Geraadpleegde literatuur.....	14

1 Inleiding

In het kader van de geïntegreerde inventaris van het WO I-erfgoed¹ werd ook de archeologische kant van de zaak bekeken. Doel daarvan was uitspraken te kunnen doen over de aanwezigheid van dat erfgoed en de bewaringsgraad ervan. Daarvoor werden van Diksmuide tot Meseu op 18 locaties proefsleuven gegraven en archeologisch onderzocht (fig. 1). De keuze van de locaties werd bepaald na overleg met streek- en terreinkenners en na consultatie van de beschikbare cartografische en luchtfotografische informatie.

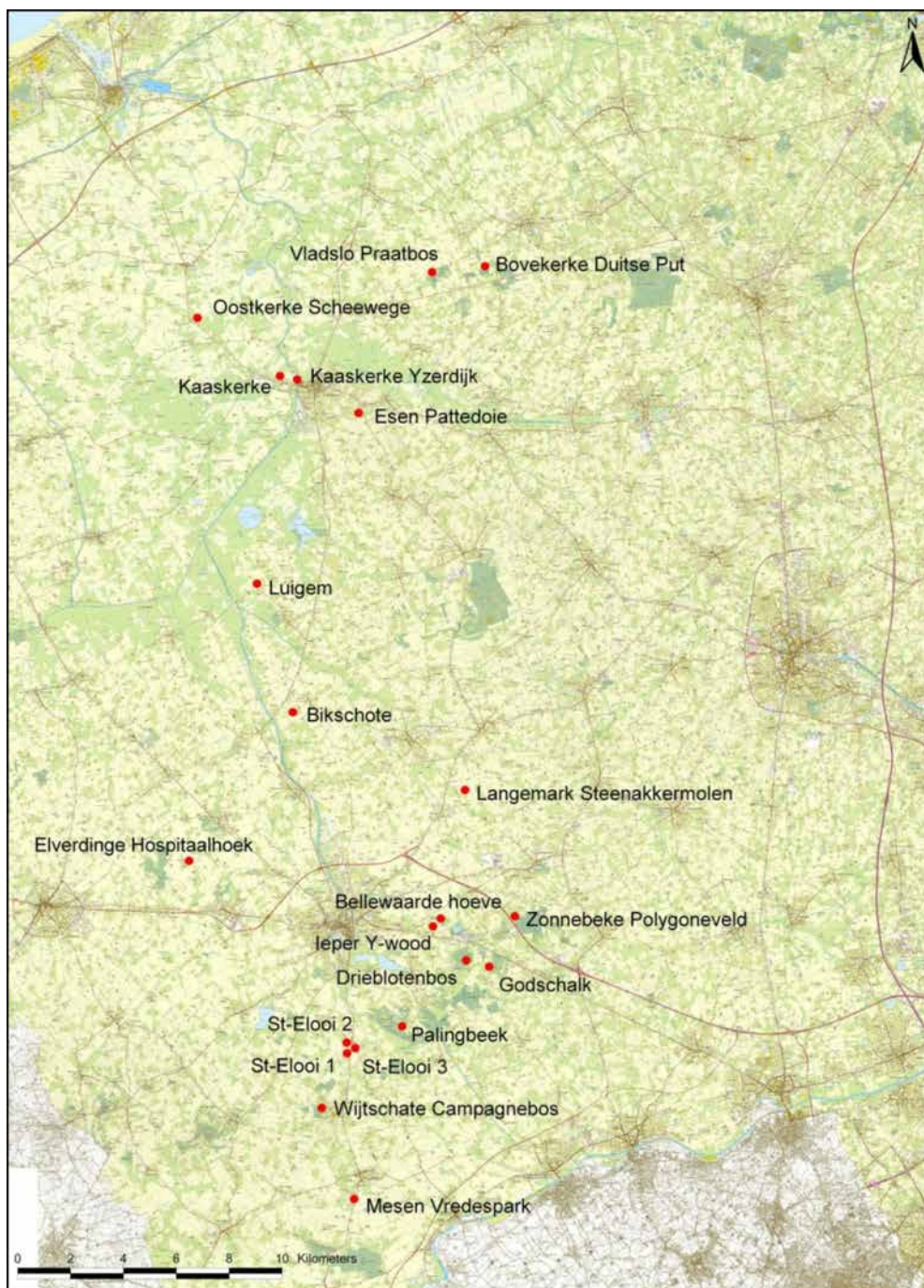

Fig. 1 Verspreidingskaart van de geproefsleufde locaties (1/27000)

¹ Verboven H. (red) 2012: *Syntheserapport over de aanpak, methodiek, resultaten en aanbevelingen van het WO I erfgoed onderzoek*, Brussel

2 Ligging en bodemgesteldheid

De omgeving is lichtglooiend landbouwgebied en bodemkundig als vochtige zandleem te typeren met kleine en grotere vlekken droge en natte zandleem en doorsneden met slierten natte klei (beekvalleitjes).

De onderzochte site ligt tussen de Ganzenbeek en de Korte Beek, zijbeken van de Grote Kemmelbeek, tussen de Galgebossen en de dorpskern van Elverdinge (fig. 2).

Kadastraal staat de site bekend als Ieper, 11de Afd., Sie B, 438a en 452a (verdwenen bewoning).

Fig. 2 Situering van de ingreep op de topografische kaart (1/20173)

3 Historische en archeologische informatie

De vlakbij gelegen hoeve staat bekend als de Hospitaalhoeve, gaat terug tot de 12de eeuw en is lang in het bezit geweest van de Johannieterorde (de Hospitaalridders). Typologisch zien we een site met walgracht met duidelijk opperhof (nog steeds omgracht), waarop zuidelijk en oostelijk een groot neerhof aansluit.

Ook al is de omwalling van het neerhof nog gedeeltelijk aanwezig, toch is in de CAI enkel het opperhof (71385) opgenomen.

We bevinden ons 5 km achter het front.

In de hoeve werd tijdens WO I een veldhospitaal ondergebracht. Dit gaf aanleiding tot het ontstaan van een kleine begraafplaats nl. de Hospital Farm Cemetery. Dit kerkhof werd ten zuidwesten van de hoeve aangelegd en is de laatste rustplaats van 115 Britten en één Belg².

² Marcel Top werkte op de hoeve en kwam bij een bombardement (17/6/1916 ?) om het leven.

In de hoek, die de Hospitaalstraat maakt met de Gasthuisstraat kwam ten oosten van de hoeve een Brits kampement tot stand nl. het Hospital Farm Camp (fig. 3).

Op loopgravenkaarten zijn tal van (smal)spoorlijnen te zien, die de plek ontsluiten. De hoofdspoorlijn verbond de Pezelhoek (ten noordoosten van Poperinge) met Ieper.

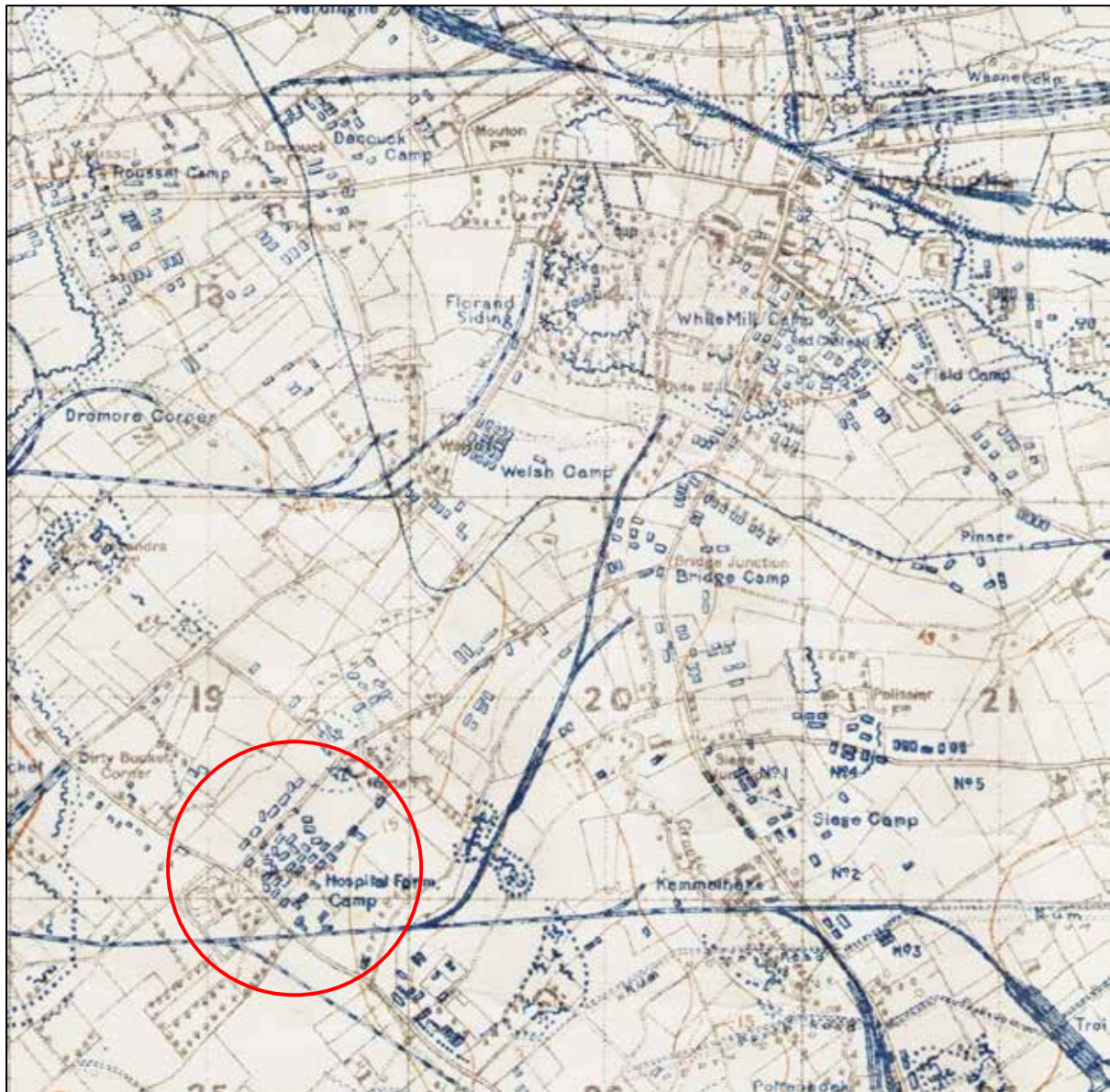

Fig. 3 Uittreksel uit een loopgravenkaart 20-03-1918

Zowel op het Popp-kadaster als op de kaart van Vandermaelen wordt -inmiddels verdwenen- bewoning aangegeven in de zuidwesthoek van het te onderzoeken perceel. Op het terrein manifesteert zich dat door de aanwezigheid van een baksteenconcentratie.

4 Veldwerk

Het veldwerk greep plaats op 22 februari 2011³.

Bedoeling was na te gaan welke bodemsporen een dergelijk kampement, dat enkele jaren bestrijkt, kan nagelaten hebben⁴ (fig. 4).

Fig. 4 De inplanting van de proefsleuven op de luchtfotografische informatie (1/5230)

In sleuf 1 werden vooral oudere sporen aangetroffen (fig. 5). Het betreft enkele, hoofdzakelijk zuidwest-noordoost verlopende greppels (fig. 6) en enkele ondiepe paalkuilen met houtskoolrijke vulling. In één van de greppels werd een quasi volledige kookpot gevonden, die op het einde van de 12de eeuw kan geplaatst worden (fig. 7).

³ Eigenaar Eric de Nazelle en pachter Kristof Van Wallegghem gaven hiertoe hun toestemming, waarvoor dank.

⁴ Met dank aan Birger Stichelbaut (UGent) voor de luchtfotografische informatie.

Fig. 5 Sporenplan sleuf 1 (1/317)

Fig. 6 Coupe doorheen enkele oudere sporen

Fig. 7 Kookpot

Ingegraven telefoondraden (S1) zijn een spoor dat met zekerheid aan de oorlog kan gekoppeld worden. Een dubbel en een enkele draad lagen in een 20 cm diepe en 20 cm brede uitgraving. Ze kunnen aan een grotere barak gelinkt worden. Ook 2 palen kunnen eventueel met die barak in verband gebracht worden (fig. 8 en 9).

Fig. 8 Coupe op de telefoonkabels

Fig. 9 Archeologische sporen geprojecteerd op de luchtfotografische informatie (1/1581)

In sleuf 2 kwamen 2 oorlogsgerelateerde sporen aan het licht (fig. 10).

In de vulling van een greppel (S1) stak een metalen plaat. Met enige goede wil⁵ komt dit spoor overeen met een wand van een manschappenbarak (fig. 11).

De sleuf werd ook gedwarst door een 7,5 m lange, metalen afvoergoot (S2)(fig. 12). De goot was 20 cm breed en 15 cm diep en net ter hoogte van de moederbodem ingegraven. Opnieuw kan, mits enige verschuiving een verband mogelijk zijn met een barak.

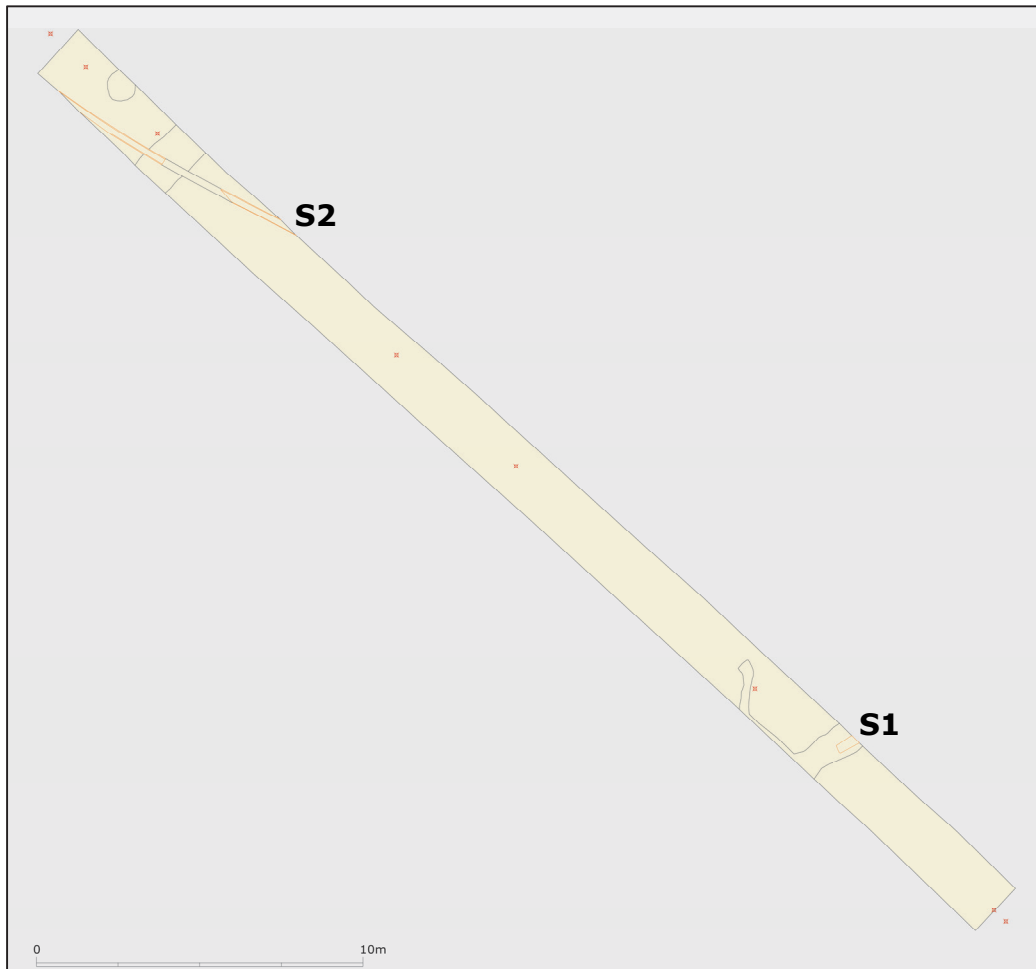

Fig. 10 Sporenplan sleuf 2 (1/232)

⁵ Er kan maximum enkele meters speling zitten op de gegeorefereerde luchtfoto's.

Fig. 11 Coupe op de greppelvulling met een metalen plaat

Fig. 12 Afvoergoot

De mobiele vondsten zijn schaars.

Naast wat Britse hulzen en kogels zal een Duitse kogel wel een verloren souvenir zijn.

De kop van een ontplofte Duitse obus is de enige betekenisvolle vondst (fig. 13).

Fig. 13 Kop van een Duitse obus

5 Besluit

Op het eerste zicht moet geconcludeerd worden dat een kampement niet echt veel bodemsporen oplevert. Enkel telefoondraden en de afvoer werden ingegraven. Al werden er geen aangesneden, ook afvalkuilen vormen archeologisch potentieel.

De gebouwen werden kennelijk volledig bovengronds opgericht.

Later is deze conclusie op de helling gezet door een oudere omwonende, die wist te melden dat het terrein -zeker ter hoogte van sleuf 1- afgegraven is. Hij heeft in de loop der tijden ook veel detectoramateurs aan het werk gezien!

6 Geraadpleegde literatuur

De Inventaris van het Wereldoorlog erfgoed (ID: 652)

De Inventaris van het Bouwkundig Erfgoed (ID: 30698)

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

www.onroenderfgoed.be